

«Verdens helseorganisasjon (WHO) melder at tallet på selvmord de siste 45 år har steget med 60 prosent, og organisasjonen har utpekt 10. september som dagen viet til å forhindre at folk tar sitt eget liv»

Bjarte Botnen på side 2

Gravferd

Kulturministeren sa til Vårt Land at det var viktig å gi hjelp til den halve millionen i Norge som ikke var medlem av noe tros- eller livssynssamfunn. Derfor hadde kulturministeren nå lansert et opplegg som burde kunne brukes ved gravferd av den som ønsker det. Som flere andre skulle jeg gjerne visst hvorfor dette var nødvendig, og hvorfor

hun da ikke lot det følge penger med forslagene.

Som res.kap. i Ringsaker for flere tiår siden var det en del dødsfall der avdøde enten var medlem av Human-Etisk Forbund eller ikke var medlem noe sted. Jeg stod da i en vanskelig situasjon: Som prest kunne jeg ikke «bare endre litt her og der» for å kunne gjennomføre noe i avdødes ånd. Jeg tok i denne tiden kontakt med Humanetisk forbund som ikke hadde noen hjelp å stille opp med. Fra Statistisk

Sentralbyrå ble jeg dengang kjent med at humanetisk forbund hadde 150.000 medlemmer, mens tilsvarende 150.000 ikke var medlem i noe T/L. Når kulturministeren sier 500.000 uten medlemsskap i T/L skulle jeg gjerne visst hvordan denne gruppen kan ha vokst så kolossalt uten at medlemsskapet i den norske kirke har sunket vesentlig mer enn tilfelle er. Innvandrere er trofaste til sine trossamfunn. Human-Etisk Forbund har vel heller ikke økt så sterkt. *Elias Per Vågnes*

Uheldige endringer i gudstjenesten

Peder Gjerdrum
● Hønefoss

NY GUDSTJENESTE-ORDNING

Gudstjenester i vår norske folkekirke må være inkluderende og åpen for alle medlemmer. Men den nyordningen av gudstjenestene som nå innføres i Den norske kirke, har fått elementer som gjør høymessen mer lukket for mange vanlige kirkegjengere. De uheldigste endringene er:

- Alle gudstjenester/høymesser gjennomføres nå med nattverd
- Under nattverden skal man utveksle håndtrykk som en «personlig fredshilsen»
- Liturgien er gitt så mange variasjonsmuligheter at det ikke lenger fremstår som et ritual
- Fadervår og trosbekjennelsen synges stadig oftere
- Det tas opp offer ved alle gudstjenester

Fremmed. Folkekirken er fundert også på folk som vegrer seg for å gå til nattverd. I denne gruppen finner vi en rekke trofaste kirkegjengere. De blir fremmedgjort om gudstjenesten hver gang skal gjennomføres med nattverd. Det er også en annen fare: hverdagsliggjøring av sakramentet. Nattverden som vane kan knapt betraktes som et mysterium.

Den «personlige fredshilsen» under nattverden innebærer å slippe andre personer ubehagelig nær, innenfor det vi til daglig forsvarer som en «personlig sone». Selv etter en lang prøveperiode føler jeg alltid ubehag når vi kommer hit. Jeg vet at jeg ikke kan, ikke ønsker, slippe fremmede folk så tett innpå livet, men når jeg først er til stede, er det i praksis ikke mulig å unnslipe. Betyr det at jeg ikke er med? Og hva er jeg da; mot? Og hva med dem som er mindre kirkevante enn meg, som vi også gjerne vil nå fram til?

Stadige vekslinger fra gang til gang mellom «valgfrie ritualer» gir usikkerhet og fremmedfølelse.

Et ritual man ikke kjenner igjen, er ikke noe ritual. Spesielt nattverdrituale har fått en uheldig behandling. Man spør seg: Er dette et felles ritual eller noe presten formet for anledningen? Dessuten er det en pedagogisk side når gudstjenester gjøres så spesifikke at vi hver gang må forholde oss til nye bruksanvisninger: Oppmerksomheten fjernes fra gudstjenesten over til de utdelte skriv.

Ubekvem. Noen av oss er ikke bekvemme med å synge. Selv føler jeg det sårt at jeg sjeldnere og sjeldnere kan delta i Herrens bønn og trosbekjennelsen, ettersom disse oftere og oftere synges. Jeg føler meg satt utenfor, fremmedgjort. Det er lettere å akseptere salmesangen, ettersom den alltid har vært der, og dessuten er det som ved alle andre anledninger når det synges. Men deltagelsen i de to mest sentrale rituelle elementene er noe som er frarøvet meg i den senere tid.

'Inngangspenger'. Ofringen er rent praktisk sett en bagatell. Likevel gir hyppig ofring et uheldig signal: Det fremstår som «moraliske inngangspenger» og gir inntrykk av fokus på penger. Folkekirken bør ikke ta inngangspenger, og som kirke bør vi i det minste gi et skinn av at keiseren får holde på med sitt, mens vi får arbeide mot en annen verden.

Justeringer har også tidligere vært gjennomført underveis og i det stille, for eksempel er dåpen flyttet fram før prekenen og nattverden gjennomføres oftest ved å dyppe brødet i altervinen. Andre endringer er mer problematiske, og vi må nå vokte oss så ikke gode hverdagskristne mister tilhørighet til sin lokale menighet og til Den norske kirke.

KRONIKK DYLAN PÅ KIRKEVEI

Dylan,

BILDET

Bob Dylan er 71 år og turnerer fortsatt. Her på scenen under Les Vieilles Charrues-festivalen i Carhaix i Vest-Frankrike i midten av juli i år.

Foto: David Vincent/
AP Photo/NTB scanpix

vårtland
Verdidebatt.no

Forsiden ▶ Nyheter ▶ Lyd og bilde ▶ Meninger ▶ Erttanke ▶ A - Å ▶ Valg

Flere tusen debatterer på Vårt Lands diskusjonssider på nettet. Debattantene oppretter sin egen blogg og publiserer sine innlegg selv. Du kan lese hva kjente, meningssterke personer framfører av meninger. Og du kan delta i debatten. Det gjør du ved å enkelt registrere deg på verdidebatt.no. Du må delta med fullt navn. Dette sikrer en saklig og «renslig» debatt. Tjenesten er gratis.

- Kronikker sendes til debatt@vl.no
- Kronikker skal ha maksimal lengde på 6.000 tegn (inkludert mellomrom).
- Legg ved bilde av deg selv.
- Kronikkene skal ha informasjon om hvem skribenten er, temaet, hvilke kilder som er brukt og hvor en kan lese mer om temaet.
- Redaksjonen forbeholder

seg rett til å forkorte.

- Innsendte manus blir ikke returnert.
- Vårt Land betinger seg retten til å arkivere og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form i avisas eget arkiv eller andre databaser Vårt Land har avtale med.
- Stoffet kan også gjøres tilgjengelig på avisas nettsider.

Kristne Dylan-tilhengere mener sangene kan lære oss mer om kristendommen og om hvordan vi bør leve. Politisk radikale mener Dylan refser de mektige.

død og dommedag

Pål Ketil Botvar
 ● Forsker ved
 stiftelsen Kirkeforskning

I 1962 sang Bob Dylan «I gave you my heart but you wanted my soul» i sangen «Don't Think Twice, It's All Right». Det er mange som kjemper om Dylans sjel. For et par år siden stod daværende formann i Fremskrittspartiets ungdom Ove Vanebo frem som Dylan-fan. Han la vekt på at Dylan ikke er noen sosialist og at han bare var med i protestbevegelsen i en kort periode tidlig på 1960-tallet. De siste årene har også kirken omfavnet Bob Dylan. Da han i fjor rundet 70 år var det Oslo domkirke som hadde det største Dylan-arrangementet, med over 1.000 mennesker til stede. Siden 1996 har det vært holdt 20 såkalte Dylan-messer i Norge, både i frikirkene og i Den norske kirke.

Frikirkepastoren Sven Aasmundtveit er mannen bak konseptet. Han har selv oversatt flere av Dylans sanger til norsk. Dylan-salmene er samlet i et eget hefte som deles ut på messen. Det legges stor vekt på å få tekstene tydelig frem. I messen kobles sangene til liturgiens faste ledd.

Mer vekt på kultur. Hvorfor omfavner kirkene Bob Dylan 30 år etter at han hadde sin kristne omvendelse og spilte inn tre utpreget kristne plater? Det er ikke bare Bob Dylan som er tatt inn i den kirkelige varmen. De siste årene har vi opplevd både Johnny Cash- og U2-messer. På 1970-tallet stilte Larry Normann spørsmålet «Why should the devil have all the good music?»

Omsider har kirken svart på utfordringen. Synet på populærkulturen er endret. Man er ikke lenger så redd for å blande

sekulære og kristne elementer. I 2011 hadde konserter i Den norske kirkes menigheter et samlet besøkstall på 1,5 millioner. Konsert-gudstjenester utgjør en stadig større del av gudstjenestetilbudet. Noen hevder at de nye kulturuttrykkene er et tegn på at kirken er blitt sekularisert innenfra. Andre ser det som et ønske om å ta menneskers hverdags erfaring mer på alvor.

Stiftelsen Kirkeforskning samarbeider med Universitetet i Agder om forskningsprosjektet Resep – religion og estetikk. Prosjektet ser på endringer i kulturuttrykk innenfor en rekke kirkelige miljøer og grupper. I et av delprosjektene ser vi på kristne Dylan-tilhengere og bruken av Dylans musikk i kirken.

Bruker alle sansene. For unge mennesker er det ikke nok å høre Ordet. Alle sansene må tas i bruk i formidlingen av det kristne budskapet. Slik er det også med unge Bob Dylan-fans. Mens fans i 50- og 60-årene ofte er opptatt av å analysere innholdet i tekstene, bruker yngre fans musikken kreativt til å bearbeide følelser. Man sier ja takk til både stemning og budskap og ser ingen motsetning. Et flertall av Dylan-tilhengerne hevder at de har hatt en eksistensiell opplevelse i nærkontakt med musikken.

Folk med ulikt ideologisk ståsted finner ideer hos Dylan som stemmer med deres eget grunnsyn. Kristne Dylan-tilhengere mener at sangene kan lære oss mer om kristendommen og om hvordan vi bør leve som mennesker. Politisk radikale mener at Dylan refser de mektige og avslører maktogregrep i samfunnet.

Verdikonservativ. Dylan-eksperter hevder at spiritualitet

har spilt en viktigere rolle enn politikk hos Dylan. I perioden 1962–63 spilte han inn sanger som «Blowin' In The Wind» og «The Times They Are A-changin'». Dette fikk mange til å tro at Dylan var godt plantet på politikken venstreside. I boken *Bob Dylan – mannen, myten, musikken* beskriver Håvard Rem Dylan som verdikonservativ. På sine nyeste plater er Dylan opptatt av tradisjon. Man kan påstå at Dylan har relevans i dag fordi han både fremstår som tradisjonsbærer og som samtidstolker. Denne blandingen bærer både musikk og tekst preg av.

Står i stormen. Sist fredag kom Bob Dylans 35. studioalbum i norske platebutikker. *Tempest* – Storm – henspiller på det dramatiske i tekstene. Død, ulykke og endetid er temaer som går igjen, men ikke uten lysglimt. Første gjennomlytting viser at han både musikalsk og tekstmessig går til røttene. Religiøse referanser finnes på alle sporene på platen. For den som vil få med seg dybden i tekstene venter et omfattende tolkningsarbeid.

Bibelen går som en rød tråd gjennom Dylans diktning. I 1964 skrev han hymnen «When The Ship Comes In». Med sine bibelreferanser kunne den gått rett inn i den nye salmeboka. I «I Shall Be Released» synger han om røveren på korset som skal være med frelseren i paradiset. Under en konsert i 1978 ble et kors kastet opp til ham på scenen. Det skulle få stor betydning for hans senere utvikling. De siste årene har Dylan snakket mindre om sitt religiøse ståsted. I stedet peker han på at det han tror på kan leses ut av de gamle tradisjonssangene.

Åpenbaring. På konsertene har han fortsatt å fremføre sine

kristne sanger. Han har også lagt inn salmer i repertoaret, som «Klippe du som brast for meg» og «Gå meg ei forbi o Jesus». Dylans billedverden kan tidvis minne om Johannes' åpenbaring. På tittelsporet henvises det direkte til denne siste boken i Bibelen.

Samme dag som den første singelen fra *Tempest* ble lagt ut på nettet for nedlastning framførte Dylan gospelsangen «Saving Grace» på en konsert i Pennsylvania. Her heter det:

«Well, the death of life, then come the resurrection / Wherever I am welcome is where I'll be / I put all my confidence in Him, my sole protection / Is the saving grace that's over me»

Dette er blitt tolket som at Dylan vil vise at søkelyset på død og dom hører hjemme innenfor en kristen ramme.

Livet på godt og vondt. Dylans stemme vitner om levd liv. «I got the blood of the land in my voice», synger han. Og han har noe å si til alle grupper i samfunnet.

Både kvinner og menn, gamle og unge kan kjenne seg igjen i Dylans sager. Dylan tar for seg de vanskelige sidene ved menneskelivet. Det er få andre som skriver sanger om sinne og desperasjon. Også kjærlighets-sangene beveger seg mellom sødme og svik. Flere av sangene kan tolkes både som en beskrivelse av menneskelig kjærlighet og som Guds kjærlighet til menneskene.

Dylan setter ord på tilhengerens erfaringer gjennom livet. På sine nyere plater tar han for seg aldring og død. Det kan virke som Dylan har lyttet til den romerske dikteren Terents' ord: «Jeg er et menneske, og intet menneskelig skal være meg fremmed».

«Bibelen går som en rød tråd gjennom Bob Dylans diktning»

SKRIBENTEN

Pål Ketil Botvar er statsviter og forsker ved stiftelsen Kirkeforskning.

Han har doktorgrad i forholdet mellom religion og politikk og har skrevet en rekke artikler om religion i det moderne samfunn.

MER Å LESE

Pål Repstad og Irene Trysnes (red). *Fra forsakelse til feelgood. Om sang, musikk og dans i religiøse miljøer* under utgivelse Cappelen Damm

Håvard Rem: «Den verdikonservative og flerkulturelle Dylan» i Pål Ketil Botvar, Robert Kvalvaag og Reidar Aasgaard (red) *Bob Dylan – mannen, myten, musikken*. (2011) Dreyers forlag.

Pål Ketil Botvar og Sivert Urstad (red) 2012. «Tilstandsrapport for Den norske kirke 2012» Notat 4/2012 Stiftelsen Kirkeforskning

Bruce David Forbes og Jeffrey H. Mahan *Religion and popular Culture in America* (2005) Los Angeles: University of California Press.

SI DIN MENING

Hvordan fungerer Bob Dylans tekst og musikk i kristne sammenhenger? Diskuter på verdidebatt.no

verdidebatt.no